

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Henr. Ioh. Nepom. Crantz S.C.A. Maiestat. Consiliar.
Institut. Med. Et Mater. Medic. Vindob. Profes. Pub. Ord.
Acad. Imp. Nat. Curios. Et Societ. Botan. Flor. Sodal.
Materiæ Medicæ Et Chirurgicæ ...**

Crantz, Heinrich Johann Nepomuk

[Wien], 1765

Potus.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10178

P O T U S.

De his pauca dicere constitui, cum pleraque peculiaribus tractatibus scripta habeantur.

AQUA sincera cursu exercita omnium optima. Vide *Antidota*.

CEREVISIA fermentata defœcata etiam multum nutrit: dulcior, sapidior, tabidis utilior: tenuior viem diureticam habet, liberatque a calculo, & abstergit bilem in primis viis collectam: amara hypochondriacis, atque scorbuticis conducit; nec enim acefcit facile, itaque nec male agunt, qui absynthium ei adiiciunt, quando fermentat, in gratiam febricitantium, vel scolopendrium pro lienosis, & hepatis obstructione laborantibus; vel rorem marinum, atque salviã adversus asthma, phthisim, & sic porro. **AUG. QUIRINI RIVINI** *Disput. VI. de Medicina in alimentis optima.*

VINUM ex uvis factum multam differentiam patitur; fit etiam ex melle hydromel, ex pomis pomaceum, ex pyris pyraceum. Sunt adhuc plurimæ ex aliis vinorum species; vires alibi dicentur. Ex omni specie mustea affatim hausta dolores colicos & rheumaticos creant & arthritidis paroxysmum maturant, **Cl. HUXHAM.** *de morbo colico Damnoniorum.*

Perspectis itaque esculentis, & potulentis, horum principiis, dotibus, materiei imbecillitate aut validitate, omnino facile erit (cognitis naturæ, vel in sano, vel in ægro viribus) ea subministrare, quæ magis convenient; nam etiam si acute decumbentes alimenta fere omnia respuant, solis nutriantur iusculis, & sani nulla lege ad-

strin-

stringi debeant, est tamen, ut acuti morbi ex decidentia longiores facti, & humanam beatitudinem ardentem exoptantes sani diætam poscant; primum quidem per totam medicinam demonstratum est, alterum ex natura temperamentorum etiam clare deducitur.

Igitur *sanguineo temperamento* fermentata Cerealia, facile digerenda Olera, carnes animalium iuniorum magis conveniunt, cum aquoso potu, vini austeri non calefacientis parco usu. Obsunt vero illi cruda glutinosa, mucilaginosa. spirituosas.

Pituitosum facile fert, & fermentata Cerealia, & bis coctum etiam aromatibus conditum panem, olera vel alcalina vel acida vel aromatica, animalium aliis animalibus viventium carnes, etiam sale conditas alias, & potus fermentatos cerevisiam, vina; quibus simul vis roborans insit, ut Burgundica, Italica, austera, Hispanica: conveniunt quoque spirituosas liquida; glutinosa omnia, mucilaginosa, pingua, huic obsunt.

Biliofo diætata esse debet ex oleribus acescentibus, saponaceis multa, carnis potissimum vero ferinæ, aut illorum, quæ aliis vivunt animalium parca, parca quoque piscium. Potus aqua, cerevisia tenuis, tenuia pariter & acidula vina, ut sunt Rhenana, Moselana, Aufriaca; non ferunt pingua, nec spirituosos potus.

Melancholico concedes panem bene fermentatum, olera, & fructus saponaceos cocta, carnes iuniorum animalium herbis pastorum. Potus aqua esse potest, cerevisia tenuis, vina aquosa. Obsunt legumina farinosa alia non fermentata, olera cito calefcentia, liquores spirituosos, qui tamen parca quandoque concedendi. Et

hæc quidem ad temperamenta spectant, sed & sua ætati, & anni tempori, & Climati regula est.

Infantibus primam ex lacte diætam natura constituit, dein omnino mollem & nullo aromate vitiatam indicavit; his non convenit potus fermentatus ullus, sed molliſ, aqua, lac.

Pubertas lege caret.

Virilis ætas temperamentorum regimine ſervatur.

Senectus nova infantia est, igitur & huic lac, mollia omnia, panatellæ, decoctum fabarum cacao in lacte, Chiocolada, vinum parcum, his tenue, illis generosum, aliis petulcum concedenda.

Anni temporibus ea potissimum conveniunt, quæ his natura offert; & *Veri* teneræ & iuvenes plantæ saponacea solventes, carnes digestu faciles, vina tenuia. *Æstati* aquosorum saponaceorum acidulorum olerum, tum fructuum horæorum major usus, carniùm minor: Potus convenit diluens acescens, fermentatus quidem sed non multum spirituosus; vitanda aromata sunt & omnia calidiora. *Autumnus*, magis vero *Hyems* aromatica & spirituosa postulant.

Climatibus fere eadem diætata est, quæ tamen temperamento in hac ætate aut anni tempore constituto accommodari debeat.

CLAS.

& pessime pro paralyseos specifico electricitatem venditari contendit: dum ipsa & febriam, & convulsiones, & plethoram inducit, sanguinemque ad caput cogit, & casu paralyfim facit, & auget *de Apoplexia.*

Revera audax, & anceps remedium est electrica commotio. Subitas huius martyres aves NOLLETTUS, IALABERTUS, & alii plurimi recensent; nec hodie mortalium ullus ignorat hac etiam homines occidi; Sic prostratus *Cl.* dum viveret Professor DOPPELMAIER, & inter media experimenta expirat sæviori fulmine tactus *Cl.* Petropolitanus Academicus RICHMANNUS.

Nec simplex electricitatis vis semper tuta est, in virgine menstrua suppressit, ex ulcere venereo effluxum cohibuit, dum simul ulcus inflammaret LOUIS, & ægrum hic Viennæ occidit. Nuper an inoculatio per DEUM liceret quæsitum est, & de electricitate nihil quæritur.

ANIMALIUM. EXHALATIONES.

Effocta, & præ languore interitura corpora, animali exhalatione refici iam antiquitati notum fuisse, DAVIDIS que exemplo confirmatum, & hodie familiare esse, vide *Illustr. L. B. van SWIETEN Comment.* Nec tamen aut his, aut aliis evidentioribus exemplis, iuvenilis vigoris bona, in senis corpus attracta accubitu, ita deduci, ut iam hoc elanguidum sensim depereat, probatum, quanquam & id plurimis pronunciatum sit. Nam etsi id ipsum verum, ægritudines contagio-
sas